

מיבצע הצלה נדיר ומיוחד במינו מעורר תקווה: אם אפשר עם צבים, למה לא עם אנשים ישרים?

עובדי הועד להגנת המבע מבוססים בביצוע שמורת החולה כדי להציל את הצב הרך מכליון

להקת גדולות של שספמוניום. השספמוניום הוא דג טורף, שהערכים קוראים לו ברבוס. הוא אוכל כל דבר שמריח ממנו חיים. כיוון שכך, חששו להכניס את הצבים הקטנים למים, שלא יאשימו אותנו אחר כך בגינוסיד. חזרנו איפוא לקיבוץ חולתא וטילסנו לדרך מנדלוסון בתל-אביב, שיתן לנו צעה מה לעשות. ענה מנדלוסון שאין כל ברירה, אך נוכל להפחית בהרבה את סכויי ההשמדה של הצבים הקטנים על ידי השפמוניום, אם נסורם בכמה מקומות. חזרנו לשמורה ונסענו לאגם. פשטנו את בגדינו ויחד עם מיכלי הצבים ירדנו למים, ושחינו אל אי הגומא. בצל מניפות הגומא שיחררנו את הצבים הקטנים מכלאם והטלנו אותם למים. קצתם מה וקצתם שם. כיוון שאין לי נפש צבית אינני יכול לדעת, אם טוב להם לצבים במקומם החדש, או לא. יכול להיות, שעד שאתם קוראים את הדברים האלה, כבר אין יותר צבים בשמורה. אבל, יכול גם להיות שהצבים ימצאו שם תנאי-חיים כל-כך נוחים להתפתחותם, שהם יחסלו, ברבות הימים, את השפמוניום, כמו שהשפנים גמרו באוסטרליה את הגור.

מה שלא יהיה גורל הצבים, הרי עצם הרעיון שאפשר עוד להציל דברים מכליון, יש בו משהו שכדאי לתת עליו את הדעת. חבל שלא ידענו על כך כשנעלמו ציפורי-הגנש. בקלות אפשר היה להוציא אותן ממערכת דבר, איפה שהן נתקו בעשן סיגריות. עכשיו, כמובן, הכל אבוד. אי-אפשר להחיות את ציפורי-הגנש, כשם שאי-אפשר להחיות את התק צבות שניתנו לבימי לוי. אבל עוד יש דברים שלא נעלמו לגמרי. עד כמה שאני יודע, יש עוד כמה אנשים ישרים וטהורים, למה שימותו מרעב? את אלה יש לתפוס מיד ולתת אותם לדרך מנדלוסון, שימצא להם שמורה מתאימה עד שיבוא המשיח.

רים, שאתה אין אנו מקיימים קשרים דיסלומאטיים. באותו האופן, נעלמו גם התנינים מנחל התנינים והעמוד מהארז עמוד. רק אלכסנדר מסיס עוד נשאר בנחל אלכסנדר, וגם זה עוד לא בטוח לכמה זמן. נגד מצב מביש זה התארגנו אהבי הטבע והקימו ועדה להגנת הטבע, וכשהטבע עומד בסכנה, הם יוצאים להגנתו. המיבצע הראשון והחשוב ביותר של הועדה היה הקמת השמורה באגם החולה, שהצילה מכליה. ברגע האחרון, המון מינים, מעולם התי והצומח. השבוע הצילו חברי הועדה בעל-חי נוסף, שעמו כבר ברוב אחת בקבר. בעל-חי זה הוא הצב הרך TRIONYX TRIUNGUIS.

הצב הרך הוא צב של מים מתוקים. עד לפני שנים אחרות היה מצוי בשפע בנחלי-החוף. לאט-לאט, משתפכו הנהלים לתעלות ביוב, מתו הצבים בסירחון. הראשון ששם לב לצרה זו היה לדרך מנדלוסון, פנהל המכון הביולוגי של אוניברסיטת תל-אביב, החוקר את הצב כבר הרבה שנים ומכיר אותו יותר טוב משהצב מכיר את עצמו. כיוון שלא נראתה כל אפשרות לעצור את התהליך ביובם של נחלי-החוף, החליט לדרך מנדלוסון להעביר את הצב הרך לפניו הארץ. לפני חודשים מספר, נטל עמו כמה צבים קטנים שזה אך בקעו והכניסם לים כינרת, בתיקתה שיתרבו שם.

ליתר בטחון החליטו להזריר על הגסיון פעם נוספת ולהכניס כמה צבים רכים וקטנים גם לשמורת החולה. בשעה תשע בבוקר יצאו בטנדר של אוניברסיטת תל-אביב לשמורת החולה, כשאיתנו שני מיכלי-פיה ובתוכם המישים צבים קטנים, זרזים ומהירים כפרעושי-מיים. בשעות הצהרית הגענו לשמורה. עמדנו להטיל את הצבים לאחת התעלות, כשהנהג בא השומר ואמר, שראה במקום הזה

אולי לא תאמינו, אבל עובדה היא שארצנו מחליטה צבקים ופרצופים, כל הזמן. הנוף של היום איננו הנוף של האתמול ולהיפך. איפה שפעם היתה שממה, יש היום סניף של בנק הלואה-ויחסון ואיפה שפעם היה סניף של בנק הלואה-ויחסון יש היום מסעדה מורחית. כמו שמש-תנה הנוף, כך משתנים גם בעלי-החי הגרים בו. כשהיתה השממה, גרו בה ויפושיות-זבל, לטאות, חומטים, מריבי רגלים, פישפשים-אדמונים-מצויים ועוד. כשבנו במקומה את סניף בנק הלואה-ויחסון, נעלמו היצורים הישנים והופיעו חדשים, כמו מלחי ברבית, סרטורים, חנונים ועוד. מחר, לכשתקום במקום הבנק מסעדה מורחית, יהיו שם מלצרים, ביקים, תחולים ועוד.

השינויים המשוניים האלה בנוף הארץ, מוכחים על-ידי פרופסורים של האוניברסיטה, בדרך מדעית. הם מסתמכים על שלדים מאובנים של חיות, עופות, חרקים וצמחים, שנמצאו במקומות שונים בארץ. בעמק-הירדן מצאו עצמות פילים מאובנות, בנגב מצאו עצמות מאובנות של אריות, ופעם נפוצו שמועות שיש עצמות מאובנות גם בכנרת. כשבאו לבדוק, ראו שהמאובנים מסתובבים במיזון באופן חפשי וזה היה קרויון מדעי גדול.

כמו שיש מעלות לסדרים של הטבע, יש בהם גם חסרונות. חיה שנעלמה מנוף הארץ בגלל שינוי תנאי הקיום שלה, שוב לא תחזור. אם אחרי זמן ירצו ללמוד עליה בבית-ספר או לראות אותה בגן-החיות, יצטרכו לקנות אותה באיזה מקום אחר, במטבע קשה. לפעמים נעלמת חיה כזאת בלי שתשאר קרוכים בחוצלארץ, ואז מה? הנה, הכניסו את הביוב לנחל הירקון וכל הביולהרציה נעלמה. ניתה, שמישהו זקוק לביולהרציה באופן דחוף. שוב אינו יכול להשיגה, מפני שהביולהרציה מצויה עכשיו רק במצב